

1. ledna 1932 (§ 43 dotč. zákona). Vyhláškou č. 44/1932 Sb. z. a n. bylo zřízeno oddělení pro pracovní spory u okresního soudu v M. a zahájilo činnost dnem 1. září 1932. U toho soudu má žalovaná firma svůj obecný soud. Žalobce se domáhá na žalované, u níž byl zaměstnán jako horník, zvýšení již přiznané měsíční renty, jež mu byla přisouzena jako odškodné za úraz, jež u žalované utrpěl. Podle toho jde v souzené věci o nárok na náhradu škody, vzniklé při výkonu služby, a tedy o náhradní nárok vyvozovaný z poměru pracovního, založeného smlouvou soukromoprávní, vzniklý mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem (§§ 1, 2 c) řeč. zák.). Poněvadž v souzené věci nejde o spor, jenž by podle odst. 2 § 1 zák. č. 131/1931 Sb. z. a n. nepatřil před pracovní soud, ježto pro jeho rozhodování by byly příslušné orgány zřízené podle zákonů č. 144/1920 Sb. z. a n. (viz §§ 2 a 19 posléze řeč. zák.) o závodních a revírních radách při hornictví a č. 170/1924 Sb. z. a n. (viz § 2 dotč. zák.) o hornických soudech rozhodčích, je příslušný k rozhodnutí souzeného sporu výhradně příslušný pracovní soud (§ 1 zák. č. 131/1931 Sb. z. a n.) nebo oddělení okresního soudu pro spory pracovní (rozh. č. 14449 Sb. n. s.). Ježto žaloba byla v souzené věci podána u krajského soudu v M. a spor byl projednán a rozhodnut v prvé stolici tímto krajským soudem a v druhé stolici vrchním soudem v P., jsou rozsudky obou nižších soudů i řízení jim předcházející zmatečné podle § 477 č. 3 c. ř. s. a k tomuto zmatku bylo přihlížeti z úřadu. Bylo se tudíž usnėti, jak ve výroku uvedeno (§§ 471 č. 7, 477, odst. 1, 479, 513 c. ř. s.).

Čís. 16290.

Zaměstnanci železniční.

Odnětí pense bývalému pomocnému zaměstnanci československých státních drah (§ 129 vl. nař. č. 15/1927).

Ustanovení § 128 řeč. vlád. nař. o zjištění neschopnosti výdělku úředním lékařem čs. státních drah platí pro řízení správní a nevylučuje, aby soud sám provedl ve sporu o placení pense znalecký důkaz (§ 351 c. ř. s.) o téže skutečnosti.

K odnětí pense, přiznané z důvodu § 7, odst. 3, č. 2 stanov pensijního fondu čs. státních drah jest potřebí, aby zaměstnanec nabyt způsobilosti k výdělečnému přiměřenému zaměstnání. Netřeba zjišťovati pracovní schopnost v procentech.

(Rozh. ze dne 9. září 1937, Rv II 373/36.)

Žalobce byl pomocným zaměstnancem československých státních drah. Výměrem ředitelství státních drah v B. ze dne 13. října 1931 byla mu s platností od 1. listopadu 1931 přiznána pense ve výši 5.100 Kč ročně s doplňovacím přídavkem ženatých 1.104 Kč a s výchovným 2.100 Kč, celkem ve výši 8.304 Kč ročně. Výměrem téhož ředitelství ze dne 2. října 1934 byla žalobci výplata pensijních požitků dnem 31.

října 1934 zastavena, a to proto, že žalobce nabyl opět schopnosti k výdělečné činnosti, takže podmínky § 14, odst. 2, č. 1 b) stanov pensijního fondu československých státních drah pro další trvání odpočivných platů nejsou již splněny. Žalobce, jehož stížnost proti zastavení pense byla ministerstvem železnic zamítnuta, se proto na státu domáhá žalobou zjištění, že žalobci přísluší i nadále, počínaje dnem 1. listopadu 1934, nárok na pensijní požitky, přiznané mu výměrem ředitelství čs. státních drah v B. ze dne 13. října 1931, ve výši a za podmínek v řečeném výměru stanovených, že žalovaný jest povinen to uznati, pensijní požitky mu nadále vypláceti a že je žalovaný povinen nahraditi žalobci útraty sporu do 14 dnů pod exekucí. Soud první stolice zamítl žalobu. Odvolací soud uznal podle žaloby tak, že se zjišťuje, že jest mezi stranami právní poměr, podle něhož žalobci přísluší i nadále, počínaje dnem 1. listopadu 1934, nárok na pensijní požitky, přiznané mu výměrem ředitelství čs. státních drah v B. ze dne 13. října 1931, ve výši a za podmínek v tomto výměru stanovených a podle něhož jest žalovaný i nadále povinen požitky ty žalobci vypláceti, a že žalovanému se ukládá, aby žalobci do 14 dnů pod exekucí nahradil útraty sporu první stolice. Důvody: Při právním posouzení věci nutno se především, hledíc na znění žalobní žádosti, zabývatí otázkou, zda jde o žalobu určovací ve smyslu § 228 c. ř. s., či o žalobu na plnění s připojením mezitímního návrhu na zjištění ve smyslu § 236 c. ř. s., a jde-li o žalobu určovací, zda je právně možná. K otázce té sluší přihlížeti z úřadu. Tomu, že jde o žalobu na plnění, by se zdála nasvědčovati slova žalobní žádosti »a jest žalovaná strana povinna to uznati a pensijní požitky i nadále žalobci vypláceti«, leč uváží-li se, že před tím se v žádosti té žádá o zjištění, že žalobci i od 1. listopadu 1934 nadále přísluší nárok na pensijní požitky, že však nejsou požitky ty určeny v žalobní žádosti nějakou číselnou částkou, nýbrž jen uvedením příslušného pensijního výměru a že v petitu žalobním není také uvedena lhůta, do kdy mají zadrželé pensijní splátky býti vyplaceny, kdežto při požadavku zaplacení útrat sporu se výslovně žádá zaplacení jejich do 14 dnů pod exekucí, a že konečně žalobce celý předmět sporu ocenil na 25.000 Kč, nemůže býti pochyby o tom, že žalobce chtěl podati jen žalobu určovací. Odvolací soud proto pokládal žalobu jen za žalobu určovací a formuloval rozhodnutí tak, aby bylo zjevno, že nejde o rozsudek na plnění, udav ovšem při právním poměru, o jehož zjištění jde, jak nárok žalobcův, tak i odpovídající tomu povinnost žalovaného. Žalobci byly pensijní požitky zastaveny dnem 31. října 1934. Žaloba byla podána dne 9. dubna 1935. V době podání žaloby by se byl žalobce mohl tedy domáhati doplacení pense za šest měsíců, tedy částky 5.000 Kč nedosahující, u okresního soudu, ježto nejde o výživné a nelze užítí předpisu § 406 c. ř. s. Zájem žalobcův však jest, aby nejen stran těch šesti měsíců, ale i pro budoucnost bylo zjištěno, že mu nárok na pensijní požitky přísluší. Nárok ten však má jistě větší hodnotu než 5.000 Kč, a proto se právem domáhá u krajského soudu rozhodnutí žalobou určovací, zejména když jest žalovaným Československý stát, který zajisté, bude-li nárok žalobcův pravoplatně zjištěn, bude jej plniti,

aniž by tu bylo třeba rozsudku na plnění a exekuce. Podáním žaloby určovací se tedy za toho stavu věci počet sporů zbytečně nerozmnožuje, nýbrž naopak se účelně předchází jejich rozmnožení. Proto sluší tuto žalobu určovací pokládati za právně možnou. Ve věci samé pak skutečně první soud neposoudil věc správně po právní stránce, když nepřikládá právního významu tomu, co bylo řečeno ve výměru, kterým byly žalobci odpočivné platy přiznány, a nezabývá se jeho zněním, nýbrž se řídí jen ustanovením § 14, odst. 2, č. 1 písm. b) stanov pensijního fondu čs. státních drah a § 129 vlád. nař. č. 15/1927 Sb. z. a n. Také výklad, který dává dotčeným ustanovením, není správný. Podle názoru odvolacího soudu ustanovení řečených předpisů, že »odpočivné a zaopatřovací platy trvají, dokud pensista pro zkrácenou nebo zmenšenou schopnost práce nemůže najíti přiměřené výdělečné zaměstnání«, sluší vykládati pro žalobce aspoň tak příznivě, jako to činí výnos ministerstva železnic ze dne 1. února 1932, č. j. 51.828-Pres./3-1931, který žalovaný uznal za správný a jehož se obě strany v odvolacím řízení dovolávaly. Při výkladu pojmu »přiměřené zaměstnání« rozeznává výnos případ, kdy si pensista zaměstnání již nalezl, od případu, kdy nabyv znovu dřívější schopnosti práce, mohl by konati nové přiměřené zaměstnání. O případ první tu nejde, protože žalovaný netvrdí, že si žalobce přiměřené zaměstnání již nalezl. Jde o případ druhý a tu řečený výnos praví, že za přiměřené bude pokládati takové zaměstnání, které celkem odpovídá i kvalitě dřívějšího zaměstnání u čs. státních drah, zaměstnancově školení a odborné průpravě. Ze souvislosti s prvním případem, kdy si zaměstnanec zaměstnání již nalezl, sluší míti jen za to, že dotčený výnos i pro případ druhý má za to, že musí jíti o možnost naléztí zaměstnání trvalejší povahy, při němž by výdělek nebyl nižší o víc než 25%, než činí aktivní požitky u státních drah, a rozhodně ne nižší než pense, o jejíž zastavení běží. Uvedený výnos konečně podotýká, že v každém případě vedle uvedených schematických směrnic sluší uvážiti souhrn všech okolností konkrétního případu. Z toho je zřejmé, že výnos sám vychází z názoru, že nelze mluvit o nějaké abstraktní možnosti výdělku, nýbrž že nutno přihlížeti k okolnostem konkrétního případu. Soud odvolací s tímto názorem souhlasí. Mluví-li dotčené předpisy »o nemožnosti najíti pro ztracenou nebo zmenšenou schopnost přiměřené výdělečné zaměstnání«, nelze o možnosti neb nemožnosti mluvit jinak než se zřetelím na okolnosti konkrétního případu. K těm náleží zajisté i všeobecné hospodářské poměry v době, o kterou jde. Pochybil tedy první soud, když se spokojil všeobecným prohlášením znalce lékaře, že zdravotní stav žalobcův nečiní ho neschopna přiměřeného výdělečného zaměstnání, aniž zkoumal, co znalec ten míní »přiměřeností zaměstnání«, a zda žalobce může konkrétně naléztí takové zaměstnání za trvajících hospodářských poměrů. Znalec zajisté přiměřeným zaměstnáním mínil takové zaměstnání, které odpovídá jeho přítomné pracovní způsobilosti, a vysvětlil pak, že v polní práci nejtěžší její druhy a těžké výkony tělesné u dráhy nejsou přiměřené jeho pracovní způsobilosti, zejména že by nebyl schopen býti zaměstnán při udržování tratí, jako dříve. Pokud ve spise ředitelství čs. státních drah obsažený posudek šéflékaře stát-

ních drah ze dne 24. září 1934 přes to uznává žalobce za schopna k výdělečné činnosti, jest posudek ten neodůvodněný, pokud se přihlíží k zásadám shora uvedeného výnosu ministerstva železnic při správném jejich výkladu, ježto v onom posudku není uvedeno konkrétně, k jakým pracím je žalobce schopen, a přesahuje vlastně meze činnosti znalce oboru lékařství, když jen všeobecně uvádí, že je žalobce schopen práce, aniž bylo určeno, které práce lze konkrétně ve smyslu řečených předpisů pokládati kvalitně za přiměřené se zřetelím na jeho dřívější zaměstnání u státních drah, jeho školení a odbornou průpravu. Byl-li zaměstnán žalobce dříve při vrchní stavbě, tedy podle posudku soudního znalce, s nímž se odvolací soud ztotožňuje, není schopen kvalitně přiměřeného zaměstnání, a mělo proto býti žalobě vyhověno, aniž bylo třeba zkoumati, zda by žalobce konkrétně mohl naléztí zaměstnání přiměřené také po stránce výdělkové tak, jak to uvádí dotčený již výnos. Nebylo proto potřeba doplňovati řízení v uvedeném směru. Leč tak by tomu bylo, kdyby tu byly jen uvedené již předpisy všeobecné a kdyby nebyl soukromoprávní poměr mezi spornými stranami upraven řečeným výměrem, kterým byl žalobce pensionován. Výměrem tím totiž byly ony všeobecné předpisy pro souzený případ blíže vyloženy, a to pro obě strany závazně (ježto žalobce výměr bez námitek přijal). Jestliže se totiž praví ve výměru, že »se žalobci přiznávají odpočivné platy pouze pro dobu, než si žalobce najde přiměřené zaměstnání výdělečné, nebo než bude povolán k opětnému nastoupení služby«, neodporuje ustanovení to uvedeným předpisům, nýbrž vykládá případ, že si žalobce sám práci nenajde tak, že se může žalovaný stát zbaviti povinnosti platiti výslužné tím, že žalobce povolá opět do služby. Tím na jedné straně se ovšem stát omezil ve výkladu možnosti naléztí přiměřené výdělečné zaměstnání, ale také žalobce tím, že výměr bez námitek přijal, vzdal se možnosti poukazovati na to, že nabízené mu zaměstnání pro následky úrazu přijmouti nemůže, a to pod sankcí ztráty pense. Tímto smluvním ustanovením byly všeobecné předpisy pro souzený případ vhodně blíže vyloženy, aby se vyhnulo sporům o jich výklad. Nelze seznati, proč by takové smluvní ustanovení nebylo pro strany závazné, zvláště když jest zcela jasné, takže tu není potřeba žádných vykládacích předpisů, aby se zjistila vůle stran. Ježto jest podle přednesu obou stran nesporné, že žalobce si přiměřené zaměstnání nenalezl a že také státní dráhy ho do služby opět nepovolaly, nebylo tu žádného právního podkladu, aby se mělo za to, že žalobce pozbyl nároku na pensi a že právní poměr založený řečeným výměrem o pensi zanikl. Odvolací soud proto odvolání vyhověl.

N e j v y š š í s o u d zrušil napadený rozsudek a uložil odvolacímu soudu, aby dále jednal a znovu rozhodl.

D ů v o d y:

V souzeném sporu bylo na odvolacím soudě, aby posoudil, zda u žalobce nastaly předpoklady pro zastavení jeho pense podle § 129 vládního nařízení č. 15/1927 Sb. z. a n. a § 14, druhého odstavce, č. 1 b)

stanov pensijního fondu čs. státních drah, pročež musel zjišťovati skutečnosti tvrzené jednak žalobcem, z kterých on dovůzoval, že předpoklady pro zastavení pense nastaly, jednak skutečnosti uvedené žalovaným, který jimi zase prokazoval zánik nároku na pensi. K zjištění všech skutečností stranami tvrzených mohl odvolací soud užití všech důkazních prostředků podle civilního soudního řádu přípustných, tudíž i důkazu znaleckého podle § 351 c. ř. s., pokud bylo třeba řešiti odborné otázky. Byl-li proto v souzeném sporu slyšen o odborné otázce dalšího trvání žalobcovy nemoci již prvním soudem znalec lékař, byl odvolací soud oprávněn přihlídnouti k obsahu jeho posudku a na základě tohoto posudku soudního znalce přezkoumati posudek úředního lékaře železničního. Je-li tomu tak, nemá významu, ustanovuje-li § 128 vlád. nař. č. 15/1927 Sb. z. a n., že neschopnost k výdělku bývalého pomocného zaměstnance se zjistí úředním lékařem, ježto dotčeným ustanovením, jímž bylo upraveno řízení správní, nebyly dotčeny předpisy civilního řádu soudního o důkazních prostředcích. Proto není ani třeba uvažovati, zda by ustanovení § 128 dotčeného vládního nařízení platilo i pro řízení podle § 129, vlád. nař. č. 15/1927 Sb. z. a n. Odpočivné byla žalobci stanoveno výměrem ředitelství čs. státních drah v B. ze dne 13. října 1931, č. 7/369a-I-1931, v jehož prvním odstavci bylo výslovně uvedeno, že se tak děje na dobu neschopnosti žalobcovy ke službě, a v jehož posledním odstavci bylo poznamenáno, že se odpočivné s přídavky povoluje na dobu, než žalobce najde přiměřené výdělečné zaměstnání nebo než bude povolán k opětovnému nastoupení služby. Přihlédne-li se k tomu, že se právě dotčený pensijní výměr dovolává pro výměru odpočivného povšechně jak ustanovení vládního nařízení č. 15/1927 Sb. z. a n., tak i ustanovení stanov řečeného pensijního fondu, jest obraty v něm použité vykládati jen v souvislosti s dotčenými ustanoveními (§ 914 obč. zák.). Poněvadž žalobce jest v pensijním výměru výslovně označen jako bývalý pomocný zaměstnanec čs. státních drah a poněvadž mu byla podle pensijních spisů dána výpověď pro neschopnost ke službě, není pochyby, že mu byla pense poukázána podle § 7, odst. 3, č. 2 stanov pensijního fondu, že pro její trvání platí ustanovení § 129, vlád. nař. č. 15/1927 Sb. z. a n., § 14, odst. 2, č. 1 b) stanov pensijního fondu a že dodatku v posledním odstavci pensijního výměru jest rozuměti jen jako podrobnějšímu výkladu o dvou možnostech, za kterých by žalobce pozbyl nároku na další vyplácení odpočivného. Žalobci nelze tudíž přisvědčiti, že jest oprávněn požadovati další vyplácení odpočivného již proto, poněvadž nebylo zjištěno, že si našel nějaké zaměstnání nebo že ho žalovaný povolal do služby. Zbývá jen zkoumati, zda bylo prokázáno, že se žalobce stal způsobilým k přiměřenému výdělečnému zaměstnání. Při tom nelze pro žalobce nic vytěžiti z výnosu ministerstva železnic ze dne 1. února 1932, č. j. 51828-Pres/3-1931, ježto jde o pouhé směrnice vydané pro vnitřní úřadování orgánů železniční správy. O žalobcově způsobilosti k přiměřenému výdělečnému zaměstnání jest rozhodovati jedině na základě zjištění napadeného rozsudku,

který se připojil k posudku slyšeného soudního znalce, že žalobce jest způsobilý k polním pracím mimo nejtěžší jejich druhy. Uvedený druh zaměstnání je přiměřeným dosavadnímu způsobu zaměstnání žalobcova, neboť jak práce žalobcova při vrchní stavbě, jak sám připustil, tak i práce polní jsou pracemi fyzickými a tudíž stejného způsobu. Nelze proto schváliti úsudek odvolacího soudu, že žalobce není schopen kvalitně přiměřeného zaměstnání. Žalobce je sice i podle zjištění napačeného rozsudku nadále jen ve zmenšené míře způsobilý k polním pracem, nemoha vykonávati nejtěžší jejich druhy, to však na jeho objektivní způsobilosti k přiměřenému zaměstnání nic nemění. Jest jen otázkou, zda zaměstnání, ke kterému jest žalobce způsobilý, lze pokládati za zaměstnání v ý d ě l e č n é, neboť jen možnost získati výdělečné přiměřené zaměstnání má v zápětí zastavení výplaty odpočivného. Tou otázkou se odvolací soud vůbec neobíral, a nebyly proto v rozsudku odvolacího soudu zjištěny skutečnosti, z kterých by bylo lze usuzovati, zda je správné žalobcovo tvrzení, že pro svou chorobu není s to, aby si našel přiměřené výdělečné zaměstnání, či zda je správná námitka žalovaného, že žalobce jest i při zjištěné vadě na noze schopný přiměřeného výdělečného zaměstnání. Odvolací soud bude moci o správnosti toho kterého tvrzení rozhodnouti jen po slyšení znalce, bude-li třeba, i oboru zemědělství, neboť tímto průvodem bude lze oaptřiti podklad pro závěr k rozhodnutí sporu důležitý, zda žalobce, přes to, že jest schopný k polním pracím, vyjímaje nejtěžší, může býti zaměstnán tak, aby měl příležitost k výdělku, třebas i nepravdělnému a v nestejně výši, přece však se opakujícím, který by byl také přiměřený jeho dřívějším příjmům od dráhy a který by činil z jeho zaměstnání přiměřené výdělečné zaměstnání. Při tom nebude třeba zjišťovati přesně podle procent žalobcovu schopnost k přiměřenému zaměstnání, ježto ustanovení § 129 vlád. nař. č. 15/1927 Sb. z. a n. toho nevyžaduje. Rozhodnutími nejvyššího soudu č. 12492, 13740 a 13918 Sb. n. s., k nimž žalobce odkazuje, nebylo se třeba obírat, ježto řeší jiné otázky, než o které jde v souzeném sporu. Šloť v rozhodnutí č. 13492 Sb. n. s. o nárok na náhradu škody, kdežto v souzeném sporu jde o invalidní důchod, který podle své podstaty trvá jen do té doby, než invalidita přestane, a v rozhodnutích č. 13740, 13918 Sb. n. s. jde o nabytí nároku na odpočivné, kdežto u žalobce jde o pozbytí nároku na invalidní důchod podle § 129 vlád. nař. č. 15/1927 Sb. z. a n. a § 14 stanov pensijního fondu. Poněvadž v souzeném sporu jde o posouzení, zda trvá dále žalobcův nárok na d ů c h o d i n v a l i d n í a nikoli na důchod starobní, nelze pro výklad ustanovení § 129 vlád. nař. č. 15/1927 Sb. z. a n. užití ustanovení § 18 zák. č. 286/1924, § 15 zák. č. 204/1932 Sb. z. a n. a § 7 vlád. nař. č. 252/1933 Sb. z. a n., neboť veškerá právě uvedená ustanovení mají na zřeteli nároky na odpočivné jako důchod starobní a nikoli jako důchod i n v a l i d n í, pročez výdělková schopnost poživatele odpočivného nemá v zápětí zánik nároku na odpočivné, když tento nárok není vůbec závislý na tom, zda poživatel odpočivného jest k výdělku způsobilý, čili nic.